

related administrative offenses. The author has noted that this crime has its own unique features. Identifying these signs in a timely manner will allow to properly qualify a socially dangerous act.

It has been emphasized that today in practice there are a number of problems related to the correct qualification of the act in the form of evasion of conscription for military service, military service for conscripts. It has been proven that non-appearance of a man on conscription to conscription stations for the purpose of military registration of male citizens of Ukraine is not a criminal offense. This act in most cases falls under the sign of an administrative offense «Violation by conscripts, conscripts, reservists of the rules of military accounting».

It has been proven that in case of non-arrival of conscripts to the relevant district (city) territorial centers of staffing and social support for registration, their actions can not be qualified under Art. 210 of the Code of Administrative Offenses, because the actors of this administrative offense are only conscripts, conscripts and reservists. The author has proposed to amend the title of Art. 210-1 of the Code of Administrative Offenses and the disposition of Part 1 of this norm in the following wording: «Violation of the legislation on military duty and military service, defense, mobilization training and mobilization».

It has been found that the refusal of a conscript to receive a summons is not a criminal offense in the form of evasion of conscription for military service, military service on the conscription of officers.

Keywords: *administrative offense, crime, criminal offense, conscription, military service, evader.*

УДК 316.367.7

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-284-290

Наталія КОМИХ[©]

кандидат соціологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ГОМОФОБИЯ ЯК ПІДҐРУНТТЯ ДЛЯ ЗЛОЧИНОЇ ПОВЕДІНКИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Розглянуто гомофобію як деструктивне соціальне явище в українському суспільстві. Гомофобія є формою дискримінації особистості за ознакою її сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, що порушує права людини та є неприпустимим у сучасному демократичному світі. Зокрема, приділяється увага факторам, що є підґрунтям для скоєння злочинної поведінки на ґрунті ненависті, зокрема: спадок криміналізації гомосексуальності за часів СРСР, дихотомізація гетеросексуального та гомосексуального, розділення та ієрархізація традиційно маскуліних та фемініних рис, соціальних ролей, стійкість гендерних стереотипів у ландшафті колоніальної, пострадянської культури. Методологічною межею дослідження є квір-теорія. Існування гомофобії авторка пояснює через поняття перформативності (автор Дж. Батлер).

Ключові слова: *гомофобія, гетеросексуальність, гомосексуальність, перформативність, сексуальність, квір-теорія, гендерні стереотипи, гендерна рівність, гендерна ідентичність.*

Постановка проблеми. Сучасні суспільства в своєму розвитку не позбуваються дискримінаційних проявів у процесі соціальної взаємодії, а окремі з них навіть посилюються. Гомофобія є саме такою формою приниження людини, яка в термінах кримінального судочинства позначається, як адресне насильство, поряд з релігійним, гендерним, расистським, трансфобним. А отже, проблема злочинності на ґрунті гомофобії є однією з тих, що потребує збільшення уваги з боку правоохоронних структур. У 2020 році моніторинговою мережею «Наш світ» було задокументовано 188 випадків дій на ґрунті гомофобії, дискримінації, порушень прав ЛГБТ в Україні [4, с. 34].

Проблематика нетрадиційної сексуальності та соціальних феноменів, що тією чи іншою мірою пов'язані з нею, видається особливо актуальною в контексті сучасних трансформацій суспільства. Одними із суттєво значущих різновидів таких змін є гендерні, на думку української дослідниці Е. Скиби [8]. Суспільство постмодерну, або суспільство, що перебуває в процесі перетворення та частково набуває постмодерних

© Н. Комих, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8585-320X>

komnata76.nk@gmail.com

характеристик, передбачає наявність великої кількості варіантів для індивідуальної самоідентифікації, в тому числі і сексуальної. Така ситуація призводить до переструктуризації існуючої системи соціальних ролей, зміни соціального порядку. Власне, затвердження гомосексуальності як категорії для ідентифікації та поява гомофобії як реакції на це вже стали причинами соціальних змін в усьому світі, тобто є соціально значущими, що цілком виправдовує сплеск дослідницького інтересу до них.

Цей соціальний феномен не є суто сучасним, проте актуалізація його ролі в соціальному житті почалася приблизно у середині–другій половині XX ст., а на теренах країн колишнього СРСР – приблизно 80-х рр. XX ст., і була пов'язана з актуалізацією проблематики гомосексуальності, зокрема з її декриміналізацією, активізацією соціальних та психологічних досліджень гомосексуальності, а також сплеском діяльності соціальних рухів та організацій відповідної спрямованості. Гомофобія трактується як відчуття страху, ворожості, неприязні по відношенню до людей, чий сексуальні вподобання відрізняються від традиційно гетеросексуальних, зокрема тих, чий еротичний та романтичний потяг спрямований на осіб тієї ж статі.

На сьогодні гомофобія визнається формою дискримінації на міжнародному рівні. З 2014 року 17 травня низка країн світу відзначають Міжнародний день боротьби з гомофобією. Ще в 1990 році Всесвітньою організацією охорони здоров'я гомосексуальність була виключена з переліку психічних захворювань. Організація Об'єднаних Націй на порядку денному у сфері сталого розвитку спрямовує зусилля саме на протидію гомофобії та дискримінації на підставі сексуальної орієнтації, підтримку толерантності в глобальному суспільстві, а також на забезпечення дотримання прав і свобод людини щодо осіб, чия сексуальна орієнтація відрізняється від традиційної. Незважаючи на антигомофобну діяльність ООН та безлічі інших громадських та політичних організацій, в багатьох країнах світу, навіть в тих, що вважаються досить ліберальними та демократичними, гомофобія є серйозною проблемою, що ставить під загрозу життя та добробут людей і є підґрунтям для скоєння насильства та злочинів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Незважаючи на те, що проблематика гомофобії представлена в суспільствознавчому дискурсі як на глобальному рівні, так і в Україні, кількість ґрунтовних соціологічних досліджень з цієї тематики є відносно невеликою, що пов'язано зі специфікою та сенситивністю теми.

Перші наукові роботи, присвячені тематиці гомосексуальності, з'явилися наприкінці XIX ст. Визначними для цього періоду стали роботи німецького психіатра Ріхарда Крафт-Ебінга, який вперше висунув тезу про те, що гомосексуальність має не засуджуватися як злочин, але лікуватися, оскільки є за своєю природою психічним захворюванням, девіацією [9]. Це твердження певною мірою сприяло декриміналізації гомосексуальності та гуманізації досліджень сексуальності в цілому, проте ставлення широкого загалу до гомосексуальності залишалось переважно негативним, а закони щодо легалізації гомосексуальності, як форми статевої поведінки між дорослими людьми за умови згоди всіх учасників, були прийняті в більшості західних країн лише в середині XX ст.

Засновником нетрадиційного підходу до вивчення сексуальності можна вважати Зигмунда Фрейда, який у своїх роботах висунув ідею про бісексуальність як вроджений, природний стан людини, що передбачає лабільність сексуальних вподобань залежно від різних факторів. Положення З. Фрейда набули продовження та розвитку в роботах багатьох інших дослідників, наприклад Дж. Мані, А. Ерхарда та інших.

Центром практичних досліджень сексуальності впродовж більшої частини XX ст. були Сполучені Штати Америки і саме там були проведені перші масштабні емпіричні дослідження сексуальності, які стали визначними, зокрема для змін у сприйнятті гомосексуальності. Це були дослідження, проведені професором Університету Індіани Альфредом Кінсі у період з 1939 по 1952 роки, результати яких було опубліковано у так званих «Звітах Кінсі»: «Статева поведінка чоловіка» (1948 р.) та «Статева поведінка жінки» (1952 р.).

Сучасне тлумачення множинності, небінарності ідентичностей розгортається в межах квір-теорії. Квір-теорія – напрям критичного теоретизування сексуальності та ідентичності в цілому, який ґрунтується на базі постструктуралістських теорій, зокрема, на роботах Мішеля Фуко [6] та відзначається комплексністю, мультидисциплінарністю, гнучкістю та варіативністю трактувань. Одним із центральних понять квір-теорії є перформативність, що являє собою процес конструювання презентаційної сторони

ідентичності через низку перформативних актів, які виконуються індивідом, переважно несвідомо. Ідеї перформативності знаходимо в роботах Дж. Батлер [1]. Спостерігаючи перформативні акти, які ініціює людина, оточення робить висновки щодо її ідентичності. При цьому власна ідентичність, що усвідомлюється людиною персонально, не обов'язково збігатиметься з ідентичністю, що зчитується оточенням на основі перформативних актів: вона може бути більш складною або кардинально відрізнятись.

Тож можна сказати, що гомосексуальність, нетрадиційна сексуальність як практика та категорія ідентичності сприймаються через низку типізованих перформативних актів, які можуть збігатись або не збігатись із реальним станом речей. Отже, можна припустити, що специфіка перформативних актів, які асоціюються з нетрадиційною сексуальністю, а також суспільно-прийнятні варіації їх сприйняття можуть являти собою фактори виникнення гомофобних настроїв, на протидію яким спрямовані квір-теорія та практика.

Мета статті полягає у розгляді явища гомофобії з акцентуванням на факторах, що пов'язані з розгортанням злочинної поведінки, яка є не припустимою з позицій засад гуманізму та формування толерантної поведінки сучасної особистості.

Виклад основного матеріалу. Згідно з визначенням теоретика лесбі-гей студій Сюзен Фарр, наведеним в її роботі, присвяченій впливу гомофобії на жіночий рух, «Гомофобія – знаряддя сексизму», гомофобію можна трактувати як ірраціональний страх або ненависть до людей, що відчувають романтичний і сексуальний потяг до людей власної статі [5]. Гомофобія може розглядатись як форма ксенофобії – негативного ставлення, страху, агресії до представників груп, меншин, в цьому випадку, сексуальних, яких індивід ідентифікує як «Інших». Гомофобія як форма ксенофобії існує як на рівні суспільства, як соціально-політична проблема, так і на індивідуальному рівні, на рівні повсякденного досвіду.

Незважаючи на те, що окрема субкультура гомосексуалів почала формуватися майже одночасно з утвердженням гомосексуальності як категорії ідентифікації, часткова демаргіналізація гомосексуальності протягом більшої частини ХХ ст. відбувалася переважно внаслідок активної діяльності правозахисних рухів, зокрема в США, Австралії та деяких країнах Західної Європи.

Історія лесбі-гей рухів почалася з появи гомофільського руху, в межах якого виникла перша офіційна правозахисна організація в 1924 р. в Чикаго, США. Основна мета діяльності гомофільського руху полягала в захисті громадянських прав та свобод людей, яким зазвичай в цих правах відмовляється через певні відхилення фізичного та психічного характеру – гомосексуальність, у розумінні гомофілів. Певні ідеї гомофільського руху було продовжено гей-лібералістським напрямом соціально-політичного активізму, початком діяльності якого вважається кінець 1960-х рр. Гей-лібералізм відрізнявся більшою культурною та контркультурною спрямованістю, порівняно з гомофільством. У 1980-х рр. затвердився ще один напрям активізму та теоретизування – лесбі-фемінізм, акцентом діяльності якого стали проблеми жінок у межах патріархальної системи, а також репрезентації лесбійок як сексуальної меншини в контексті загального гей-лібералізму. На сьогодні можна спостерігати одночасно інтеграцію глобального лесбі-гей теоретизування і активізму під егідою квір-ідентичності й квір-теорії та її фрагментацію, яка, ймовірно, є наслідком активної деконструкції концепту гомосексуальної ідентичності [10].

На сьогодні науки – ані природничі, ані соціальні – не мають чіткої відповіді на питання щодо походження гомосексуальності. В сучасних дослідженнях сексуальності існує дві основні парадигми: натуралістська та конструктивістська. В межах натуралістського або есенціалістського підходу, сексуальність вважається біологічно детермінованим набором рис, притаманним людині від народження. Сексуальний потяг до осіб своєї статі, в цьому випадку, нерідко вважається генетично зумовленим, його прояви в певному віці – неминучі за наявності специфічного набору генів.

У конструктивістському підході сексуальність розглядається як продукт взаємодії індивіда та суспільства, зокрема його культурної компоненти, в якій містяться цінності, норми та регуляції, що засвоюються індивідом в процесі соціалізації та подальшої взаємодії з оточенням. Отже, можна констатувати, що нетрадиційна сексуальність є комплексним феноменом, на специфіку якого впливає велика кількість факторів різного характеру. Тож, зважаючи на вплив суспільства та культури на сексуальність людини, становлення сексуальної ідентичності можна описати так. Індивід

народжується з певними характеристиками, в тому числі і сексуальними, сутність яких ще до кінця не з'ясована. В процесі соціалізації особистість, що формується, засвоює певні моделі та норми гендерної та сексуальної поведінки. В контексті гетеронормативного суспільства, тобто суспільства, в якому гетеросексуальність та гетеросексуальні стосунки вважаються єдиними прийнятними, «нормальними», – а саме такими є більшість сучасних суспільств західного зразка – характерним буде набуття саме гетеросексуальної ідентичності, оскільки в більшості випадків вона транслюється агентами соціалізації [10].

Сексуальна ідентичність, зокрема гетеросексуальна, є переважно натуралізованою, тобто сприймається як даність, а будь-які варіації сексуальності – маргіналізуються, вважаються відхиленнями від норми. Незважаючи на те, що гомосексуальність та інші варіації сексуальної поведінки та ідентичності були декриміналізовані в більшості західних держав, в суспільній свідомості ті, хто не виявляють очікуваної, «нормальної» гендерно-диференційованої сексуальної поведінки, маргіналізуються та стигматизуються, зокрема, на рівні повсякденної комунікації: навіть діти, не завжди повністю розуміючи специфіку сексуальної поведінки, використовують лайливі епітети, що вживаються стосовно гомосексуалів, висловлюючись на адресу тих, чия поведінка не збігається з нормою.

Проблематизація та маргіналізація гомосексуальної ідентичності в гетеронормативних суспільствах пов'язана, насамперед, з дихотомізацією гетеросексуального та гомосексуального, а також з розділенням та ієрархізацією традиційно маскулітних та фемінних рис. Власне, в модерному західному дискурсі щодо гомосексуальності остання тісно пов'язується з жіночністю чоловіків та мужністю жінок. Незважаючи на те що в контексті постмодерних теорій сексуальності, популяризації яких сприяла діяльність різноманітних рухів на підтримку прав сексуальних меншин, певного розвитку набула ідея про те, що поведінка, яка виходить за встановлені норми мужності або жіночності, не обов'язково є елементом гомосексуальної ідентичності, саме такі поведінкові моделі та відповідні перформативні акти типізуються, сприймаються як компоненти гомосексуальності, причому часто як оточенням, так і самими представниками меншин.

На нашу думку, саме з дихотомізації, чіткого розділення гомосексуального та гетеросексуального, фемінного та маскулітного в поведінці та культурі виникають гомофобні настрої на індивідуальному та інституціональному рівні, в тому числі й так звана інтерналізована гомофобія – упереджене сприйняття самих себе та інших людей з нетрадиційною сексуальністю самими лесбійками та гомосексуалами. Так само, як і інші форми ксенофобії, гомофобія пов'язана з виділенням «своїх», з якими індивід ідентифікується, та «чужих», наділених «іншістю», незрозумілих. Останні, особливо за умов кардинальної розбіжності певних цінностей, нерідко сприймаються ворожо, агресивно, з острахом.

Гетеронормативність суспільства, культури передбачає формування дуже чітко розділених груп: «своїх» – гетеросексуалів, «нормальних», та «чужих» – гомосексуалів – маргіналів. В такій моделі практично ніколи немає місця для певного амбівалентного стану, навіть враховуючи певну тенденцію до поліморфності сприйняття особистісних символів сексуальності, яка спостерігається на початку ХХІ ст. Існуючі в масовій свідомості категорії сексуальної ідентифікації доволі легко протиставити одна одній. Крім того, «ціннісні суперечності» між групами в цьому випадку лежать у сфері інтимності, тілесності, сексуальності, яка, враховуючи сучасну тенденцію до публіцизації приватної сфери, є однією з найзначніших не тільки в особистісному, але й в соціальному сенсі. Отже, в суспільстві створюються умови, сприятливі для виникнення гомофобії.

Радянське минуле значною мірою вплинуло на сучасне загальносуспільне ставлення до гомосексуальності. В цей період гомосексуальність як жіноча, так і чоловіча, хоча й продовжували існувати як субкультури, проте були маргіналізованими, медикалізованими та, подекуди, криміналізованими на рівні загальнодержавної ідеології, яка була основним фактором формування громадської думки. Можна стверджувати, що гомофобія була ідеологічно закріплена на повсякденному та інституціональному рівні.

У сучасній Україні гомосексуальність, за умови взаємної згоди партнерів, є декриміналізованою, проте все ще стигматизується суспільством. Незважаючи на те що після розпаду СРСР розпочалася активна діяльність ЛГБТ-організацій (суспільних

організацій, що об'єднують лесбійок, геїв, бісексуалів та транссексуалів) різної спрямованості, дискримінація щодо гомосексуалів та лесбійок, а також інших представників меншин, наявна як на інституціональному, наприклад заборона на одностатеві шлюби, так і на індивідуальному рівнях. Крім того, треба зазначити, що в контексті як всього суспільства, так і діяльності ЛГБТ-організацій, гомосексуальні жінки потерпають не тільки від гомофобних настроїв, але й від додаткового впливу патріархального суспільного ладу.

Про те, що гомофобія в сучасній Україні фактично наявна та може набувати різко негативних форм, свідчать дані опитувань громадської думки. У серпні 2021 року соціологічна група «Рейтинг» презентувала результати опитування громадської думки «Покоління незалежності: цінності та мотивації». Згідно з ними, 7 % українців віком понад 16 років ставляться до ЛГБТ+ людей позитивно, 47 % – негативно, 44 % – нейтрально. Найтолерантнішим виявилось «покоління незалежності» – 16–24 роки. Позитивно до ЛГБТ+ ставляться вже 19 %, 23 % – негативно, а 58 % – нейтрально. Молоді люди цієї вікової категорії зростають в період толерування цінностей гендерної рівності та зменшення впливу негативних стереотипів дискримінаційного характеру. За регіональним розрізом, найбільш толерантним до ЛГБТ+ є Київ (31 % негативно, 10 % позитивно і 58 % нейтрально). Найбільш нетерпимими є Донбас (59 % негативно, 4 % позитивно, і 35 % нейтрально; дослідження проводилося тільки на неокупованих територіях України) та Галичина (49 % негативно, 5 % позитивно, і 45 % нейтрально) [3].

Очевидно, що рівень гомофобії залишається високим, що спричиняє ризики для загострення злочинної поведінки. Можемо припустити за результатами теоретичного аналізу, що така ситуація зумовлена дедалі більшою поінформованістю суспільства про сам факт існування гомосексуальних стосунків, а також тим, що інформація про такі стосунки часто є упередженою та транслює негативні стереотипи і дуже рідко виявляється науково обґрунтованою. Зростання антипатії до секс-меншин також зумовлюється пострадянським відродженням інтересу до релігії. Оскільки православна церква вважає гомосексуалізм гріхом, то саме під релігійною егідою проводяться акції протесту, учасники яких закликають до обмеження прав людей з нетрадиційною сексуальною орієнтацією, кидають дискримінаційні та образливі гасла.

Про деструктивність гомофобії як соціального феномена свідчить, принаймні, те, що протягом останніх років в Україні щорічно відбувається певна кількість насильницьких злочинів на ґрунті гомофобії. За інформацією, що наводить центр «Наш світ», Національна поліція в 2021 році достатньо ефективно захищала учасників масових ЛГБТ заходів від дій опонентів, наприклад маршу у Херсоні 27 червня, акції у Кривому Розі 25 липня в межах «Кривбас Прайд 2021», «Рейвах Прайді» під Офісом Президента у Києві 30 липня. Однак продовжує пасивно реагувати на вже скоєні напади, злочини з мотивів нетерпимості. За даними центру виявилось, що за останні три роки у 38 % випадків поліція не починала розслідувань після повідомлення про можливе скоєння злочину з мотивів гомо/трансфобії і лише у 3,3 % випадків починала розслідування за статтею 161 Кримінального кодексу України, а прокуратура ніколи не висувала офіційне обвинувачення підозрюваним за цією статтею [2, с. 32].

Висновки. Підсумовуючи все вищезазначене, можна констатувати, що проблема гомофобії в сучасному українському суспільстві є значущою з огляду на актуалізацію питання прав людини та рівності, що сприяє запобіганню злочинної поведінки. Ризики злочинності на ґрунті гомофобії зумовлені як соціокультурними факторами, так і факторами з боку законодавчої системи. Можна припустити, що тимчасом, як інституціональна гомофобія зумовлена, насамперед, специфікою радянського минулого та аномічним станом сучасного українського суспільства, то для гомофобії, що існує на індивідуальному рівні, першочергову роль відіграє закріпленість у культурі дихотомізованих груп гомосексуалів та гетеросексуалів, а також стереотипи щодо чоловічої фемінності та жіночої маскулітності як домінуючих перформативних характеристик представників сексуальних меншин. Однак питання законодавчого узгодження та ефективності залишаються відкритими. Законодавча влада повинна усунути положення українського законодавства, які призводять до дискримінації за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Дотримуватися антидискримінаційного підходу за статевою та гендерною ознакою в ухваленні нових норм законів. ЛГБТ спільнота потребує більш суттєвого захисту з боку правоохоронних структур та ухвалення закону 5488, який вирішує проблеми щодо злочинів на ґрунті ненависті.

Список використаних джерел

1. Батлер Дж. Психика власті: теорія суб'єкції. Харків : ХЦГІ ; СПб. : Алетейя, 2002. 168 с.
2. Об'єднані проти насильства. Становище ЛГБТ+ в Україні у 2021 році. Київ : Центр «Наш світ», 2022. 53 с.
3. Покоління незалежності: цінності та мотивації. Соціологічна група «Рейтинг» 19.08.2021. URL : https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pokolenie_nezavisimosti_cennosti_i_motivacii.html.
4. Спільнота онлайн. Становище ЛГБТ в Україні у 2020 році. Центр «Наш світ». Київ : Центр «Наш світ», 2021. 51 с.
5. Фарр С. Гомофобія – знаряддя сексизму. URL : <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/farr.htm>.
6. Фуко М. Історія сексуальності. Воля к знанню. Т. 1. URL : <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/farr.htm>.
7. Agger B. Critical Theory, Poststructuralism, Postmodernism: Their Sociological Relevance. *Annual Review of Sociology* 1991. Vol. 17. P. 105–131. URL : <https://www.jstor.org/stable/2083337>.
8. Skyba E., Tkachenko K. Gender challenges of modern societies. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. Vol. 1. No. 2. URL : https://phelr.dduvs.in.ua/?page_id=1459.
9. Jagose A. Feminism's Queer Theory. URL: <http://fap.sagepub.com.offcampus.lib.washington.edu/content/19/2/157.full.pdf+html>.
10. Humm M. The Dictionary of Feminist Theory / M.Humm. – Columbus, OH: Ohio State University Press, 1990. 278 p. URL : <https://www.worldcat.org/title/dictionary-of-feminist-theory/oclc/20098584>.

Надійшла до редакції 27.05.2022

References

1. Batler, Dzh. (2002) Psihika vlasti: teoriya subekcii [The psyche of power: the theory of subjection]. Kharkiv : HCGI; SPb. : Aleteya, 168 p. [in Russ.].
2. Obiednani proty nasylstva. Stanovyshche LHBT+ v Ukraini u 2021 rotsi [United against violence. The position of LGBT+ in Ukraine in 2021]. Kyiv : Tsentr «Nash svit», 2022. 53 p. [in Ukr.].
3. Pokolinnia nezalezhnosti: tsinnosti ta motyvatsii [Generation of independence: values and motivations]. Sotsiolohichna hrupa «Reitynh» 19.08.2021. URL : https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pokolenie_nezavisimosti_cennosti_i_motivacii.html [in Ukr.].
4. Spilnota onlain. Stanovyshche LHBT v Ukraini u 2020 rotsi [Community online. The position of LGBT people in Ukraine in 2020]. Tsentr «Nash svit». Kyiv : Tsentr «Nash svit», 2021. 51 p. [in Ukr.].
5. Farr, S. Homofobiiia – znariaddia seksyzmu [Homophobia is a tool of sexism]. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/farr.htm>. [in Ukr.].
6. Fuko, M. Istoriya seksualnosti. Volya k znaniyu [Istoriya seksualnosti. Volya k znaniyu]. T. 1. URL: http://krotov.info/lib_sec/21_f/fuk/o_44.htm. [in Russ.].
7. Agger, B. (1991) Critical Theory, Poststructuralism, Postmodernism: Their Sociological Relevance. *Annual Review of Sociology*. Vol. 17, p. 105–131. URL : <https://www.jstor.org/stable/2083337>.
8. Skyba, E., Tkachenko, K. (2021) Gender challenges of modern societies. *Philosophy, Economics and Law Review*. Vol. 1. No. 2. URL: https://phelr.dduvs.in.ua/?page_id=1459.
9. Jagose, A. Feminisms Queer Theory. URL: <http://fap.sagepub.com.offcampus.lib.washington.edu/content/19/2/157.full.pdf+html>.
10. Humm, M. (1990) The Dictionary of Feminist Theory / M.Humm. – Columbus, OH: Ohio State University Press. 278 p. URL: <https://www.worldcat.org/title/dictionary-of-feminist-theory/oclc/20098584>.

ABSTRACT

Nataliia Komykh. Homophobia as a ground for criminal behavior in Ukraine. The article attempts to consider homophobia as a destructive social phenomenon in Ukrainian society. In particular, attention is paid to the factors that are the basis for committing criminal behavior based on hatred. It is noted that modern society is in the process of transformation and partially acquires postmodern characteristics. This state is characterized by increasing variability of identities, multiple scenarios of playing social roles by individuals. Homophobia is a form of discrimination against individuals on the basis of their sexual orientation and gender identity, which violates human rights and is unacceptable in today's democratic world. The methodological framework of the study is the constructivist paradigm, namely queer theory, which provides for consideration of both objective and subjective factors that determine the process of self-identification, shaping social action in society. The author tried to explain the existence of the phenomenon of homophobia in society by interpreting the concept of performativity (author J. Butler), which is a process of constructing the presentation side of identity through a series of performative acts performed by the individual, mostly unconsciously. A number of sociocultural factors underlying homophobia and criminal behavior are presented, in particular: inheritance, criminalization of homosexuality in Soviet times, dichotomization of heterosexual and homosexual, separation and

hierarchy of traditionally masculine and feminine traits, cultural and social traits. It is noted that the reduction of homophobic sentiments in society is possible due to legislative and educational activities at the institutional and personal levels of public relations: breaking negative gender stereotypes, implementing gender equality policy, anti-discrimination approach in the legislative sphere.

Keywords: *homophobia, heterosexuality, homosexuality, performativity, sexuality, queer theory, gender stereotypes, gender equality, gender identity.*

УДК 343.353

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-290-295

Олексій КРИЖАНОВСЬКИЙ[©]

кандидат юридичних наук

(Криворізький навчально-науковий інститут

Донецького державного університету

внутрішніх справ, м. Кривий Ріг, Україна)

КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Автором запропоновано два підходи щодо критеріїв класифікації кримінальних правопорушень працівників Національної поліції. Залежно від об'єктивних та суб'єктивних ознак складів конкретних кримінальних правопорушень наведено їх класифікацію за об'єктом кримінально-протиправних посягань. Основою другого підходу щодо класифікації досліджуваних правопорушень визначені окремі ознаки кримінологічної характеристики злочинності працівників Національної поліції. До таких ознак запропоновано віднести мотиваційно-цільову спрямованість використання службових повноважень та можливостей служби, характер цих можливостей, місце проходження працівником поліції служби, характер антисуспільної спрямованості особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Ключові слова: *працівник Національної поліції, кримінальна відповідальність, класифікація кримінальних правопорушень, критерії класифікації, злочинність.*

Постановка проблеми. Вивчення будь-якого явища або процесу, розгляд їх характеристик та форм прояву неможливе без вивчення їх складових частин. Злочинність також не є винятком з цього правила. Особливості будь-якого виду злочинності (насильницької, економічної, корупційної тощо) визначаються специфічними ознаками та внутрішніми якостями кримінально-протиправних посягань (наприклад, особливостями суб'єкта кримінального правопорушення та домінуючими мотивами вчинення цього правопорушення, сферами кримінально-протиправних проявів та об'єктів, на які вони посягають).

Для надання характеристики конкретному виду злочинності необхідно виділити її складові елементи з урахуванням різних критеріїв, тобто класифікувати. Класифікація кримінальних правопорушень, а також ознак, що їх характеризують, дає змогу отримати дані про співвідношення суспільної небезпеки цих правопорушень, здійснити пошук ефективних заходів їх запобігання.

Питанням класифікації кримінальних правопорушень та окремих їх елементів у юридичній літературі приділялось достатньо уваги. Водночас дослідження питання класифікації кримінальних правопорушень, що вчиняються працівниками Національної поліції за сучасних умов, не мало комплексного характеру.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання злочинності працівників правоохоронних органів досліджували такі вчені, як: П. Андрушко, М. Бажанов, Л. Бріч, В. Борисов, В. Голіна, Н. Гуророва, О. Джуца, О. Дудоров, І. Зденик, С. Лихова, М. Мельник, А. Музика, В. Навроцький, В. Осадчий, В. Тацій, В. Сташис, В. Харченко, В. Хашев та ін. Водночас критерії класифікації кримінальних правопорушень, що вчиняються працівниками Національної поліції, не

© О. Крижановський, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5358-9758>

dozpu@ukr.net